

ВПЛИВ КЕЙНСІАНСЬКОЇ ТЕОРІЇ ЗАЙНЯТОСТІ НА РОЗВИТОК РИНКУ ПРАЦІ

Горохова О., Пугачевська К.

Україна, Київський національний торговельно-економічний університет

*Справжній економіст, знавець своєї справи,
повинен бути наділений різноманітними обдаруваннями...
Він повинен вивчати сутність у світлі минулого – заради майбутнього”.*
(Дж.М.Кейнс)

Ринок праці посідає головне місце серед ринків виробничих ресурсів. На цьому ринку домогосподарства в ролі найманих робітників пропонують свою робочу силу, а підприємці як роботодавці задовольняють свій попит на робочу силу. Залежно від співвідношення між попитом і пропозицією на ринку праці визначаються заробітна плата, рівень зайнятості і безробіття, а в кінцевому підсумку – обсяг виробництва товарів і послуг.

У макроекономічній теорії механізм функціонування ринку праці пояснюється по-різному. При цьому найрельєфніше з цього питання кокурують між собою дві теорії: **неокласична та кейнсіанська.**

У **неокласиків** все просто: скорочення заробітної плати знижує ціни, що автоматично розширює попит і зайнятість. Тому вони стверджували, що головними засобами від безробіття є зниження заробітної плати.

Кейнс розглядає проблему інакше. Він згоджується, що ефект зростання зайнятості внаслідок зниження заробітної плати міг би виникнути, якби це зниження не змінювало обсягу сукупного попиту, виміряного в одиницях заробітної плати. Зниження заробітної плати може дати позитивний ефект тільки тоді, коли воно в змозі розширити сукупний попит. Кейнс віддає перевагу збереженню досягнутого рівня заробітної плати.

За кейнсіанською теорією ринку праці зростання зайнятості здійснюється зменшенням заробітної плати. За Кейнсом у ринковій економіці відсутні механізми, які гарантують повну зайнятість населення. Це твердження дало Кейнсу можливість заявити, що відомий закон класичної і неокласичної економічної теорії – закон Ж.Б.Сея („пропозиція автоматично породжує споживчий попит”), є невірним.

За Кейнсом, рівень обсягу виробництва визначає рівень зайнятості населення. У свою ж чергу, стан виробництва визначається рівнем ефективного попиту або ж рівнем закупівель товарів і послуг. Як вважав Кейнс, для держави більш доцільно забезпечити

хоча б відносно працевлаштування і скромно його оплачувати, ніж мати суспільство ледарів і нероб, яким не платити або платити умовно.

У кейнсіанській теорії виникнення безробіття пояснюється не надмірною зарплатою, а дефіцитом сукупного попиту.

Заробітна плата неспроможна в короткостроковому періоді врівноважувати ринок праці і забезпечувати досягнення повної зайнятості. Це означає, що економіка може перебувати в стані неповної зайнятості до тих пір, поки не зросте сукупний попит, оскільки лише він здатний збільшити попит на працю до її пропозиції.

Поряд з добровільним та фрикційним, Кейнс довів існування вимушеного безробіття, тобто такого, що обумовлене циклічним спадом в економіці. Циклічне безробіття не залежить від індивідуального вибору працюючих, оскільки є гострою суспільною проблемою.

Саме за рахунок виштовхування частини робітників у лави безробітних в ринковій системі відновлюється макроекономічна рівновага. Тобто загальна рівновага, за Кейнсом, можлива і при неповній зайнятості. Повну зайнятість він трактував як такий стан в економіці, коли існує лише добровільне і фрикційне безробіття, але відсутнє вимушене або циклічне.

Насамкінець, Кейнс робить висновок про те, що на основі теоретичних установок економістів-класиків знайти вихід з економічної кризи неможливо, і це під силу лише державі, у руках якої завжди є набір механізмів та інструментів для здійснення великих соціально-економічних програм.

Для досягнення рівноваги на ринку праці, потрібно, щоб держава систематично втручалася в економіку. Держава повинна підвищувати сукупний попит, збільшуючи державні витрати або зменшуючи податки.

Спочатку Швеція, потім Німеччина і США, яких привабила конструктивність ідей, пішли шляхом, запропонованим Кейнсом. Слід зазначити, що в роки Великої Депресії Швеція не була серед держав, які найбільше постраждали. Незважаючи на зростання безробіття у Швеції, тут відбувалося швидке відновлення економіки.

Дещо іншим шляхом йшла адаптація і реалізація ідей Кейнса в Німеччині 1930-х років, економіка якої також досягла найнижчого рівня, коли обсяги промислового виробництва були більш ніж на 40% нижче рівня 1929 р., а кількість безробітних становила понад 6 млн. чол. До 1938 р. обсяги промислового виробництва вже на 25% перевищили рівень 1929 р., а безробіття було фактично ліквідовано.

Виходячи з настанов Кейнса, з 1 травня 1933 р. у Німеччині було оголошено про початок реалізації 4-річного плану усунення безробіття. Для цього була розроблена

Програма громадських робіт Рейнхарда, що фінансувалася з внутрішніх резервів. З метою боротьби з безробіттям був реалізований ряд надзвичайних заходів, включаючи активну кампанію, спрямовану проти працевлаштування жінок. За 2 роки безробіття скоротилося на 3 млн. чоловік при одночасному збільшенні на 30% обсягу промислового виробництва.

З відповідною специфікою відбувалася реалізація ідей Кейнса в США. Взимку 1932-1933 рр., коли президента Г. Гувера (1874-1964) змінив Ф.Д. Рузвельт (1882-1945), економічне становище країни було катастрофічним. Національний дохід у тому році складав менше половини доходу 1929 р. Майже 13 млн. американців - близько однієї чверті всього працездатного населення країни - були в постійному пошуку роботи. Термінові заходи, які розпочав вживати Ф.Д. Рузвельт у свої перші 100 днів президентства, були практично всі у рамках рекомендацій Кейса.

Ідеї та положення теорії Кейнса, його внесок у створення міжнародних механізмів і інструментів регулювання зайнятості стали домінуючими в структурі ринкової економічної думки аж до кінця 1960-х років. Багато що з його спадщини є актуальним і досі та відчутно допомагає, особливо економікам країн, що перебувають на етапі трансформації.

Перелік посилань

1. Кейнс Дж.М. *Общая теория занятости, процента и денег. Антология экономической классики, т.2.-М.:Эконов, 1993.*
2. *Ринок /Упоряд., авт .вступ. ст. А.А. Чухно.- К.: Україна, 1995.-448 с.*
3. *Історія економічних учень: Підручник: У 2 ч.- Ч.2 /За ред. Базилевича В.Д./ К.: Знання, 2005.-567 с.*